

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ: доц. д-р Теодор Седларски, Стопански факултет, катедра Икономика

ОТНОСНО: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “доктор” в професионално направление 3.8 Икономика, по научна специалност “Политическа икономия“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

АВТОР НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД: Димитър Георгиев Златинов, задочен докторант в катедра „Икономика“ при Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

ТЕМА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД: “Взаимодействие между фискална и парична политика при плаващ валутен курс и в условия на паричен съвет”

I. Данни за докторанта

Димитър Георгиев Златинов е зачислен като задочен докторант със заповед на Ректора № РД-20-316 от 03.02.2011 г. в катедра „Икономика“. Срокът на завършване на докторантурата е 25.01.2015 г., удължен с шест месеца до 03.08.2015 г. с решение на факултетния съвет (Протокол №9 от 9.12.2014 г.).

Докторантът е положил успешно всички изпити в рамките на докторската програма „Политическа икономия“. Води упражнения по „Приложен макроикономически анализ, I част“ на студенти от магистърските програми по „Приложна икономика“ и „Финанси и банково дело“, както и „Макроикономика, първо ниво – първа и втора част“ на студенти в бакалавърските програми на Стопанския факултет.

Димитър Златинов е изнесъл доклад на Семинара по икономически изследвания на Центъра за икономически теории и стопански политики към Софийския университет „Св. Климент Охридски“ на тема „Подход за анализ и оценка на взаимодействието между фискалната и паричната политика при противоположни парични режими: представяне на емпирични резултати за периода 2006-2013 г.“. На 7 юли 2015 г. Димитър Златинов успешно е представил съдържанието на дисертацията на вътрешно обсъждане в катедра Икономика на Стопанския факултет.

Общият брой набрани точки от образователната програма, апробацията на научните резултати на докторанта и публикациите, надвишава изискуемия брой съобразно вътрешната регламентация на катедра Икономика.

II. Обща оценка на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд на Димитър Златинов изследва актуален и значим проблем с оглед на продължаващия научен дебат относно възможностите и подходящите инструменти на стопанската политика за насърчване на стабилността и растежа, предотвратяване и преодоляване на последиците от икономическите кризи, разгорял се с нова сила във връзка със световната финансова и икономическа криза (т.нар. „Голяма рецесия“) от 2008-2012 г. В методологическо отношение разработката предлага модификация на модела Мъндел-Флеминг за малки отворени стопанства с валутен режим съответно на управлявано плаващ валутен курс и валутен съвет. В приложен план значението ѝ се простира до анализа и извеждането на еднозначно формулирани препоръки към осъществяваната фискална и парична политика при конкретни макроикономически условия.

Дисертационният труд е в обем на 270 страници, от които 42 страници са приложения. Работата е структурирана във въведение, три глави, заключение и списък на използваните литературни източници.

В библиографската справка са включени 138 цитирани литературни източника, като 12 от тях са на български, а 126 на английски език. Основният текст съдържа 17 таблици и 28 графики и схеми.

Използваните източници и тяхното цитиране в работата свидетелстват за литературната осведоменост на докторанта и доброто познаване на ключовите публикации, положили основата на съвремения теоретичен анализ и практика на макроикономическото управление.

Главната цел, която Димитър Златинов си поставя в дисертацията е „разработването на подход за анализ и оценка на провежданата фискална и парична политика при два противоположни парични режима: управлявано плаващ валутен курс (плаващ валутен курс, но с възможност за интервенции на централната банка) и таргетиране на инфлацията и паричен съвет“.

Прецизно са формулирани обектът и предметът на дисертационния труд. Предмет на изследване са „възможностите за взаимодействие на фискалната и паричната политика с оглед изпълнението на техните фундаментални икономически цели и запазването на стабилността на фискалния и паричния сектор“. Обект на анализа е „провежданата фискална и парична политика в краткосрочен план в България и Чехия в периода 2006-2013 г. – две „малки отворени икономики, функционирали в условията на планова икономика, а в момента държави-членки на ЕС, в които през относително сходен период са въведени противоположни парични режими“.

Защитаваната теза е, че „въз основа на подход за анализ и оценка на взаимодействието на фискалната и паричната политика може да бъде проверено дали независимо от паричния режим стабилизирането на реалния и външния сектор на икономиката в краткосрочен период налага съчетаването на макроикономически мерки с протагонистичен характер (експанзионистична фискална и експанзионистична парична политика или рестриктивна фискална и рестриктивна парична политика), докато за запазване на стабилността на фискалния и паричния сектор добрата координация на действията на правителството и централната банка изисква провеждането на антагонистична макроикономическа политика (експанзионистична фискална и рестриктивна парична политика или рестриктивна фискална и експанзионистична парична политика).”.

Аналитичният подход, използван в дисертацията, включва изследване на фискалната и паричната политика от перспективата на основните икономически сектори – реален, външен, фискален и паричен – с оглед на тяхната и взаимозависимост. Моделът Мъндел-Флеминг е възприет като рамка за анализиране на

макроикономическите процеси в отворена икономика чрез проследяване на взаимодействието между фискалната и паричната политика в зависимост от различията в режима на валутния курс. Изследователският апарат „се основава на извеждане на стойностите на инструментите на фискалната и паричната политика (бюджетното салдо и нормата на задължителните минимални резерви), т. нар. моделни стойности, от бюджетните ограничения на икономическите сектори, при които се постигат екзогенно зададените цели на двете макроикономически политики (икономически растеж и инфлация), без да се променят останалите променливи, включени в бюджетните ограничения на отделните икономически сектори“.

Крайният резултат е разработването на подход за анализ и оценка на взаимодействието между фискалната и паричната политика, отчитащ конкретните специфики на паричния режим в България и Чехия и емпирично тестван за периода 2006-2013 г.

Димитър Златинов е съчетал възможностите на използваните аналитични инструменти, показал е, че ги познава отлично и е демонстрирал подготвеност за извършване на самостоятелно научно изследване. Технически и смислово са овладени моделите, използвани в теорията на практиката финансовото програмиране, боравенето с тях показва сигурност при провеждане на икономическия анализ. На високо ниво е запознатостта с трактовката от различните икономически школи на целите и възможностите на фискалната и паричната политика.

Докторантът демонстрира добри умения за боравене с различни източници на данни, статистическата им обработка, както и приложението на иконометрични техники. Подбрани са подходящи показатели за постигането на поставените цели на работата, свързани с възможностите за подобряване на макроикономическото управление. Уместно в приложения е изнесена техническата информация от статистическия и иконометричния анализ, както и за извеждането на моделите, за да се облекчи основният текст. Идентифицирани са проблемите при използване на налични масиви статистическа информация, слабите места в приложимостта на утвърдени подходи и е потърсено преодоляването им чрез комбинирането на възможностите им.

III. Оценка на публикациите, свързани с дисертацията

Във връзка с процедурата по публична защита докторантът е представил четири статии в научни издания, отпечатани или приети за публикация и един доклад на научна конференция. В публикациите и доклада се анализират проблемите, разработвани в дисертационния труд.

1. „Два подхода за анализ и оценка на краткосрочните ефекти от взаимодействието между прилаганата антикризисна фискална и парична политика“, *Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – Стопански факултет* (под печат)
2. „Аналитичен обзор на теоретични възгледи за координиране на фискалната и паричната политика за стабилизационни цели“, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Стопански факултет, Второ издание на *Сборник с докторантски трудове*, подпомогнат от Докторантска академия по стопански и управленски науки, 2014 г., 112-135
3. „Преосмисляне на редуccionисткия подход при прилагането на стабилизационна макроикономическа политика: необходимост от нов модел на взаимодействие между фискалната и паричната политика в условия на криза“, *Сборник материали от научна конференция на тема „Икономика и общество: глобални и регионални предизвикателства пред България“*, УНСС, 31 октомври 2013 г., 43-49
4. „Особености на взаимодействието между фискална и парична политика в модела на общоикономическо равновесие в отворена икономика“, *Научни трудове на Факултета по икономически и социални науки*, том 9, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, 2013, 5-60
5. „Подход за моделиране и оценка на ефективността на провежданата фискална и парична политика в България“, доклад пред Осмата международна научна конференция на младите научни работници на тема „Икономиката на България“, Университет за национално и световно стопанство, София, 26 октомври 2012 г.

IV. Оценка на научните и практически резултати и приноси на дисертационния труд

Изтъкнатият от докторанта основен приносен момент се състои в авторовото извеждане на специфики в алгебричното представяне на зависимостите в анализираниите макроикономически модели. Като друг принос може да бъде определено идентифицирането на ефектите върху реалния сектор от провеждането на фискална и парична политика на основата на модела Мъндел-Флеминг и съответно определянето на бюджетните ограничения на отделните икономически сектори спрямо фискалните и монетарните инструменти и цели.

За разлика от модела Мъндел-Флеминг във възприетия в дисертацията подход се отчита спецификата не само на режима на валутния курс, но и на паричния режим. Налице са също различия в анализираниите инструменти на фискалната и паричната политика – бюджетно салдо и норма на задължителните минимални резерви, вместо правителствени разходи и изменение на паричното предлагане. Ефектите им се изследват наред с перспективата на реалния и външния сектор и от гледна точка на стабилността на фискалния и паричния сектор.

Авторовият подход за анализ на взаимодействието между фискалната и паричната политика е тестван емпирично за периода 2006-2013 г. Стойността на потенциалния БВП в България и Чехия, както и естествената норма на безработицата са оценени посредством използване на тримесечни статистически данни в периода 1998-2014 г. С регресионен анализ са оценени 54 коефициента на чувствителност на включените при извеждането на бюджетните ограничения показатели, изчислена е стойността на 64 параметъра, включващи променливи от бюджетните ограничения, и са решени 32 системи линейни уравнения при пресмятането на моделните стойности на бюджетното салдо и нормата на задължителните минимални резерви.

Получените резултати от анализа са коментирани от перспективата на т.нар. неокласическо и кейнсианско направление с оглед на уместността на мерките за постигане на възприетите макроикономически цели. Обоснована е необходимостта от прагматично комбиниране на предписанията от едното и другото направление в икономическата мисъл при изрично посочени условия. Изведени са препоръки за конкретния състав на макроикономическия микс на стопанската политика.

Посочените научно-приложни приноси на докторанта са лично дело и обогатяват съществуващото научно познание в областта на икономическия анализ в България, както и разкриват перспективи за повишаване на ефективността на мерките на макроикономическото управление.

V. Критични бележки и препоръки

В дисертационния труд са допуснати и някои пропуски, които ми дават основание да направя следните критични бележки:

1. Формулировката на тезата позволява уточнение с оглед допълнително подчертаване на съществените изследователски резултати в работата.
2. Би могла да се подобри прецизността при представянето на характеристиките и определянето на принадлежността на изтъкнати икономисти към неокласическото течение (неокласическия ренесанс от края на 70-те години на XX век).
3. Анализът на крайните резултати от изследването в последната глава и заключението е удачно да бъде поставен в контекста на дебатите за формите на стопанска политика, необходим за предотвратяването и бързото преодоляване на последиците от икономическите кризи, който се води между водещите представители на различните идейни течения в икономическата наука след световната финансова и икономическа криза от 2008-2012 г.

Посочените критични бележки не влияят върху общата оценка на представената научна продукция и не намаляват важността на изтъкнатите приноси.

VI. Заключение

Отчитайки баланса между приносите на докторанта, тяхната значимост и несъществените препоръки, давам **положителна оценка** на представения за защита дисертационен труд на тема “Взаимодействие между фискална и парична политика при плаващ валутен курс и в условия на паричен съвет” с автор Димитър Георгиев Златинов. Той отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в

Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и вътрешните правила на СУ,
което ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да бъде
присъдена образователната и научна степен “доктор” по научната специалност
“Политическа икономика” на докторанта Димитър Златинов.

София,
13.10.2015 г.

доц. д-р Теодор Седларски